

L'ESCOLA-TALLER D'ART DE LA GENERALITAT DE TARRAGONA

Joan Teixidó i Ribera

TALLER-ESCOLA DE PINTURA I ESCULTURA DE TARRAGONA

Tarragona ha tingut una llarga tradició d'Escola d'Art. Se'n fundà una l'any 1801; els impulsors i fundadors de la idea foren el canonge Dr. Carles González de Possada, el Governador Marian Ibàñez i el Capellà de la Reial Armada Joan Smith. L'any següent reunits amb altres personalitats confirmaren al Sr. Vicens Roig com a mestre i s'elegí al Sr. Francesc Mallol per a porter o bidell. S'instal·là definitivament l'Escola a una casa de Pallol (actual Plaça del Pallol i que avui és Audiència Provincial). L'ensenyança fonamental era el dibuix. Primerament l'ensenyança es reduïa a còpies de llapis i gravats, en 1806 s'hi introduí la sala de models, en 1807 s'instituí altra sala de Geometria i principis d'Arquitectura civil, i en 1808 es fundà la classe de dibuix per a les noies al mateix lloc. S'administrava amb l'Escola de Nàutica, que també tenia un edifici a la Plaça Pallol. Estaven regides ambdues per un patronat de vuit persones, presidits pel Governador. L'Escola es volia que fos pública, gratuïta i de dibuix. L'any 1833 ja n'havien sortit 94 alumnes (1).

Taller-Escola de Pintura i Escultura

La iniciativa de crear un Taller-Escola de Pintura i Escultura sorgí de l'artista tarragoní Sr. Ignasi Mallol. L'any 1934 la Comissió de Govern de l'Ajuntament de Tarragona féu les gestions necessàries per a l'establiment a Tarragona de l'Escola d'Art de la Generalitat (2); per contribuir a facilitar la resolució de la creació de l'Escola; l'Ajuntament proporcionà el local necessari, i s'obligà a subministrar el fluid elèctric i l'aigua. Per tal d'habilitar un local adient fou necessari cobrir un pressupost de 40.000 pts.; les obres (3) s'havien d'efectuar en el cobert inferior de la ex-fàbrica de gas del carrer Rafel de Casanova. L'Ajuntament la tenia arrendada i cedida, en part, per l'Escola d'Art (4). Aquests tràmits conduïren a cedir l'Escola Municipal de Dibuix a la Generalitat, quedant fusionades les dues Escoles (5).

Les despeses de l'Escola, a part de les ja esmentades, corrien a càrrec d'un Patronat format pel Sr. Alcalde de Tarragona, un representant de la Generalitat i un representant de la Ponència d'Arxius, Biblioteques i museus. Comptava amb la consignació que hi feia la Generalitat i l'assignació que tenia l'Ajuntament per l'Escola de dibuix, el pressupost de la qual era globalment d'unes quatre-mil quatre-centes noranta-tres pessetes. Amb tots els diners es cobrien les despeses produïdes pels professors, models i altres. El Patronat exercia el control i patronatge de la nova Escola (6).

El Sr. Alcalde de Tarragona, Pere Lloret, de Coalició d'Esquerres Tarragonines, comunicà per ofici, el 21 de novembre del 1934, l'acabament de les obres de l'edifici destinat al Taller-Escola, i el 28 de novembre el President accidental de la Generalitat constituí el Patronat, format per les persones ja esmentades (7).

El Taller s'obrí el desembre del 1934, i acabà el primer curs acadèmic el 30 de juny del 1935. El dia 15 d'abril del 1935 fou aprovada la proposta formulada per la Ponència d'Arxius, Biblioteques i Belles Arts, del Consell de Cultura, respecte del funcionament del Taller-Escola, i el dia 29 d'abril fou aprovat el seu reglament interior (8).

Hom pogué impartir classes durant tres cursos, finint-les el 1937 i en opinió de Josep Maria Cadena (9) malgrat els pocs cursos que pogué funcionar, ha restat com un dels intents més reeixits de l'ensenyament artístic a Catalunya. La proposta feta per l'Ajuntament de Tarragona el 1934 i acollida per la Generalitat de Catalunya quedà truncada el 1937.

Claustre de Professors

Potser la importància més notòria d'aquest taller-escola sigui precisament l'estol de professors que constitueixen el Claustre: prohoms tots ells de les arts de Catalunya:

Ignasi Mallol: cap de taller de Pintura. Nascut a Tarragona el 1892, fou pintor i pedagog. Després de viure a Barcelona, París, Barcelona i Olot, al final dels anys vint escollí per pintar el camp i les costes tarragonines.

Joan Rebull: Cap de taller d'Escultura. Nascut a Reus el 1892. Viatjà per diferents cercles artístics estrangers. En advenir la República i del 1931 al 1939 fou vocal-tècnic de la Generalitat a la Junta de Museus. Creà, amb Ignasi Mallol, l'Escola-Taller, juntament amb Josep M. Capdevila.

Josep M. Capdevila: Fou el Secretari de l'Escola. Nat a Olot l'any 1892. Escriptor. Ensenyava Cultura General en la part històrica i geometria. Llicenciat en dret dirigí i fundà diversos periòdics. Era un gran coneixedor dels nostres clàssics.

Enric C. Ricart: Nascut a Vilanova i la Geltrú el 1893, fou a l'Escola professor de dibuix, nocions de perspectiva i gravat. Era gravador al boix i pintor. El seu art assolí una gran popularitat. També fou un notable escriptor.

Salvador Martorell: Professor de Treballs Manuals i Escultura. Nascut a la Canonja. Publicà biografies de pintors i fou col·laborador d'alguns periòdics.

Rafael Benet: Nat a Terrassa el 1889. Era professor d'Història de la Cultura. Publicà biografies de pintors fou col·laborador d'alguns periòdics.

ELS ALUMNES I L'ORGANITZACIÓ DEL TALLER-ESCOLA (10)

Condicions per a l'ingrés:

L'edat d'ingrés era de setze anys complerts. Els alumnes a l'entrar s'havien de sotmetre a unes proves que eren les següents:

- a) Els procedents d'Escoles d'Arts, Oficis i Belles Arts havien de superar una prova de dibuix i pintura del natural.
- b) Els qui no comptaven amb la preparació esmentada eren sotmesos a una prova eliminatòria, equivalent a l'esmentat estudi de Belles Arts i Oficis.
- c) Calia aprovar un examen acreditatiu de nocions de gramàtica catalana i castellana, d'història, d'aritmètica i geometria.

Bé que reglamentàriament no fos fixat un límit màxim d'edat per a l'ingrés al Taller-Escola, si l'aspirant tenia més de trenta anys era aconsellat abans pel Director, a fi d'evitar l'esforç d'uns estudis que probablement serien sense gaires fruits. S'aconsellava, també, que les persones amb defectes a la vista, a l'oïda, tics nerviosos, etc. no podien treballar-hi amb tot el rendiment ni tenir després èxit en la professió mal escollida.

Exàmens d'ingrés

Tenien lloc la primera quinzena d'octubre. El tribunal d'ingrés es constituïa amb tres professors, els quals resolien l'ordre i forma dels exercicis. Aquests exercicis podien ésser orals i per escrit, i cada un d'ells podia tenir el caràcter d'eliminadori, si així ho resolva el tribunal.

Matrícules

L'import de les matrícules era global per a cada curs i regulat per la cèdula del pare o encarregat de l'alumne, segons una escala (11). A l'import de la matrícula calia afegir-hi el de les pòlisses o segells de l'Estat i de la Generalitat.

El Taller-Escola concedia un nombre de matrícules franques que tenia establertes la Generalitat per a les seves institucions d'ensenyament.

Era permesa l'assistència lliure a les classes del Taller-Escola a tota mena d'artistes reconeguts. Aquesta assistència no comportava cap pagament quan no excedia de vint dies cada curs, i comportava el pagament de 15 pessetes mensuals quan passava dels dies assenyalats.

Beques

El Taller-Escola concedia dues beques: una per a un alumne de la secció de Pintura i una altra per a un alumne de la secció d'Escultura, els quals havien cursat un primer curs, almenys, al Taller-Escola.

Acabats els cursos oficials, els alumnes, que a parer del Cap de taller corresponent, tenien condicions per a seguir llurs treballs i estudis artístics, podien continuar en el Taller-Escola uns cursos de treball individual sota la inspecció del Cap de Taller corresponent.

Calendari i horari

El curs acadèmic començava el primer d'octubre i acabava el 30 de juny de l'any següent.

Els diumenges i dies de festa nacional no hi havia classes. Les vacances de Nadal començaven el dia 15 de desembre i acabaven el 7 de gener. Les vacances de Pasqua duraven vuit dies.

Les classes es donaven des de les tres de la tarda fins a les nou del vespre. Els alumnes tenien els matins lliures per a preparar les lliçons i fer els treballs i estudis que els ordenessin els professors.

Hi havien, també, cursets, conferències, excursions d'estudi, visites a monuments o museus.

Exàmens de curs

Durant l'última quinzena de juny tenien lloc les proves que els professors creien necessàries i exigien per poder formar un concepte just dels treballs i condicions dels seus alumnes.

Al final de cada curs era expedit a l'alumne un certificat dels estudis aprovats pels professors corresponents. Amb el certificat dels estudis complerts d'un curs, l'alumne podia ingressar al curs següent.

Assistència

Era obligatòria l'assistència a totes les classes i no era admesa l'ensenyança lliure. També era obligatòria l'assistència a cursets, conferències, excursions d'estudi, visites a monuments i museus.

La puntualitat a les classes, no sols era considerada com a norma de disciplina, sinó també de cortesia. Un cop començada la classe, no es permetia d'entrar-hi.

La irregularitat excessiva en l'assistència podia dur aparellada la prohibició de l'examen.

Curriculum

El Taller-Escola era dividit en dues seccions, una de Pintura i una d'Escultura. Els alumnes tenien assignatures i estudis comuns i es dividien per altres en pintors i escultors. La tria de la secció la feia l'alumne a l'ingressar al Taller-Escola, amb el consell del Cap de Taller corresponent, després d'haver fet unes proves i treballs durant el temps que el professor ho creia convenient.

Els estudis eren repartits en tres cursos. Hom donava gran importància al dibuix, considerat com a bàsic per a la formació artística del pintor, de l'escultor i del que es dedicués a les Arts aplicades.

També es consideraven utilíssims a l'artista els coneixements de geometria, de dibuix geomètric i nocions de perspectiva. Era considerat necessari tenir uns coneixements d'Història de la Cultura, sempre relacionada amb les diverses tendències generals de la cultura segons les èpoques i els pobles.

Vida escolar i disciplina

El règim del Taller-Escola es basava en l'autocontrol dels alumnes, guiat per llur amor a la institució i al seu prestigi. No hi havia vigilants encarregats de la disciplina. Professors i alumnes vivien en un ambient de cordialitat mútuament respectuosa. Les faltes greus contra el respecte al Taller-Escola portaven acordada l'expulsió, acordada pel Claustre de Professors. L'ésser considerat com alumne no era un dret, sinó un privilegi.

Els alumnes

Durant el període 1935-36 els alumnes matriculats a primer curs eren 39; dels quals 14 eren noies i la resta, 25 eren nois. D'aquest grup, i malgrat els dos cursos que pogueren assistir a l'Escola, alguns han estat personalitats en el camp de l'art o de la cultura tarragonina (12).

Sortides

Els estudis no es limitaven solament al que es podia fer dins de les quatre parets de l'Escola-Taller. Així anaren varies vegades a pintar a Cornudella, van fer sortides a l'estranger i començaren a edificar uns habitatges al darrera de Santes Creus, els quals avui encara es poden veure, per anar-hi a treballar a l'estiu; la casa era al darrera del Monestir (13). Una de les excursions que feren professors i alumnes fou la que realitzaren, durant sis dies, a Toledo, passant per Lleida, Saragossa, Guadalajara, Madrid... (14).

El Taller-Escola era visitat, també per altres Centres i alumnes diversos. Els alumnes de Magisteri del Pla Cultural hi anaren i en sortiren molt ben impressionats (15).

NOTES

- (1) Sanç Capdevila, *Les antigues institucions escolars de la Tarragona Restaurada*, extret dels Estudis Universitaris Catalans, Institució Patxot, 1929, Barcelona, pàgs. 198-199.
- (2) La Comissió de Govern estava formada per: Pere Lloret, alcalde, Estanislau Salvadó, conseller local de 1ª Ensenyança, J. Nin, D. Valle, i J. Fort. Pàg. 30, Acta de l'Ajuntament, Ple del 3-IX-34.
- (3) Acta de l'Ajuntament, Ple 3-IX-34, pàgs. 29-30.
- (4) Acta de l'Ajuntament, Ple 20-X-34, pàg. 32.
- (5) i (6) Acta de l'Ajuntament, Ple 6-VII-34, pàgs. 99, 100.
- (7) Com a conseqüència dels fets d'octubre, s'havia fet càrrec de la Presidència de la Generalitat el 7-X-34, per decret del Govern de Madrid el Coronel Francisco Giménez Arenas.
- (8) Generalitat de Catalunya, *Taller-Escola de Pintura i Escultura (1935-36)*. Impremta de la Casa de Caritat: Montalegre, 5, Barcelona. La Generalitat de Catalunya edità un programa en el que glosava el Taller-Escola de Tarragona. Algunes de les notes que segueixen estan tretes d'allí. En ell hi ha el reglament pel que es regia l'Escola.
- (9) Cadena, J. M.ª *Gran Enciclopèdia Catalana*, vol IX, pàg. 475.
- (10) Segons el programa que edità la Generalitat i que fem esment en la nota (8) i conversa mantinguda amb el Sr. Josep Vicens, que havia estat alumne de l'Escola.
- (11) El mínim del cost de la matrícula era 15 pessetes si l'import de la cèdula era fins a 15 pessetes i el màxim era de 160 pessetes si l'import de la cèdula arribava fins a 1.000 pessetes.
- (12) El Sr. Josep Vicens que estudià durant el curs 1935-36 i 1936-37, és qui ens ha donat algunes d'aquestes dades. A més del programa de l'Escola, conserva un certificat de la matrícula, un certificat del curs aprovat, una llista dels alumnes que feien el seu curs... A ell li agraïm les aportacions personals i de dades que ha fet a aquest treball, i sobretot l'estimació i bon record que en té l'Escola.
- (13) Segons testimoni del Sr. Vicens.
- (14) *Cossetania Revista*, maig del 1936.
- (15) *Cossetania Revista*, juny-juliol del 1935.